

Nr 15

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 6 december 1957 (nr 668) om utlämning för brott.

Genom en den 26 januari 1962 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 45, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 6 december 1957 (nr 668) om utlämning för brott

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 6 december 1957 om utlämning för brott skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Utlämning må — — — — — medverkan därtill.

För gärning förövad här i riket av den som var ämbets- eller tjänsteman hos främmande stat och medborgare i samma stat må, utan hinder av vad i första stycket sägs, beviljas utlämning till den staten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att 1957 års lag om utlämning för brott kompletteras med en bestämmelse, som medger att utlämning sker till främmande stat för gärning, förövad här i riket av den som var ämbets- eller tjänsteman hos den främmande staten och medborgare i samma stat.

Inledning

Den svenska lagstiftningen om utlämning för brott blev under 1950-talet föremål för omfattande revision och modernisering med särskilt sikte på ett stärkande av individens rättsskydd. Reformarbetet resulterade i en ny lag den 6 december 1957 om utlämning för brott (prop. 1957:156 och första lagutskottets utlåtande 1957:37). Denna lag, som ersatte tidigare gällande lag i ämnet av år 1913, trädde i kraft den 1 januari 1958. Utlämning till annat nordiskt land blev sedermera föremål för särskild reglering genom lagen den 5 juni 1959 om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge (prop. 1959:72 och första lagutskottets utlåtande 1959:22). Sistnämnda lag har fr. o. m. den 1 september 1959 vunnit tillämpning i förhållande till samtliga nordiska stater.

Den allmänna utlämningslagen av år 1957 bygger på grundsatsen, att fråga om utlämning skall fritt prövas på grundval av samtliga föreliggande omständigheter i varje särskilt fall. Enligt vad som stadgas i 1 § må den som i främmande stat är misstänkt, tilltalad eller dömd för där straffbelagd gärning och uppehåller sig här i riket utlämnas till den staten efter beslut av Kungl. Maj:t. Såsom lagen är utformad är det vid prövning av framställning om utlämning från Sverige i princip ovidkommande vilka möjligheter som finnes att under motsvarande förhållanden få en person utlämnad från den främmande staten till Sverige. Vid lagens tillkomst förutsattes emellertid, att Sverige i viss utsträckning liksom tidigare måste vara berett att reglera sitt utlämningsväsende genom förpliktande traktater. Ett system med traktater kunde stundom befinnas ändamålsenligt i betraktande av den ståndpunkt lagstiftningen i en del främmande stater intager. I vissa stater utgör nämligen förefintligheten av en ömsesidigt förpliktande traktat ett oeftergivligt villkor för att utlämning överhuvud skall kunna ske (jfr prop. 1957:156 s. 29 och 30). Efter lagens tillkomst har Sverige anslutit sig till en multilateral utlämningstraktat, nämligen den i Paris den 13 december 1957 dagtecknade europeiska utlämningskonventionen (prop. 1958:139).

I 1957 års lag föreskrives vissa minimivillkor, som i varje särskilt fall måste vara uppfyllda för att utlämning skall få komma till stånd. Enligt 2 § får svensk medborgare ej utlämnas. I 3 § stadgas, att utlämning får beviljas allenast för gärning, som helt eller delvis har förövats utom riket eller ombord på utländskt fartyg eller luftfartyg, eller för medverkan därtill. Enligt 4 § får någon ej utlämnas, med mindre den gärning för vilken utlämning begäres motsvarar brott, varå straffarbete kan följa enligt svensk lag. Har personen i den främmande staten dömts för gärningen, må han utlämnas allenast om påföljden utgör minst frihetsstraff i fyra månader eller annat omhändertagande på anstalt under motsvarande tid. I 5—8 §§ har upptagits bestämmelser, som begränsar möjligheterna att utlämna då fråga är om militära och politiska brott eller då risk föreligger, att den som begäres utlämnad utsättes för förföljelse på religiösa, politiska m. fl.

grunder, eller då utlämningen finnes uppenbart oförenlig med humanitetens krav. Bland övriga i lagen upptagna villkor må här nämnas, att utlämning för det uppgivna brottet ej får äga rum, då den person som avses med framställningen här i riket är åtalad för samma brott eller då dom eller beslut om åtalseftergift har meddelats här i riket beträffande brottet. Ej heller får utlämning beviljas, om straff för brottet skulle vara förfallet enligt svensk lag (10 §).

För att Sverige skall kunna ingå traktat om utlämning med annan stat förutsättes, att traktaten medger iakttagande av de villkor, som i 1957 års lag har uppställts för utlämning från Sverige.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen, den 12 januari 1962, anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, bl. a. följande:

»Ministern för utrikes ärendena anmäler denna dag fråga om godkännande av en i Washington den 24 oktober 1961 undertecknad konvention om utlämning mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater. Konventionen har tillkommit vid förhandlingar, som förts mellan de båda länderna på svenskt initiativ. Det har ansetts föreligga ett svenskt intresse av att söka skapa erforderliga legala möjligheter att få till stånd utlämning från Förenta Staterna; enligt den amerikanska lagstiftningen kräves utlämningstraktat, för att utlämning skall få ske.

Nyssnämnda konvention medger under vissa förutsättningar utlämning även beträffande brott, som har begåtts inom den anmodade staten (art. IV). Det förutsättes därvid, att den brottslige är ämbets- eller tjänsteman hos den ansökande staten och tillika medborgare i denna stat. Utlämning kan dock i sådant fall ske allenast om den anmodade statens lagstiftning medger detta, och det överlämnas dessutom åt den anmodade staten att bedöma, huruvida den anser det lämpligt att bevilja utlämningen.

Enligt vad som upplysts reser amerikansk lagstiftning ej principiella hinder mot utlämning i nu åsyftade fall. I 1957 års svenska utlämningslag medges däremot, såsom förut nämnts, utlämning allenast för gärning, som helt eller delvis har förövats utom riket eller ombord på utländskt fartyg eller luftfartyg, eller för medverkan därtill. Det är alltså f. n. ej möjligt att inom tillämpningsområdet för denna lag utlämna från Sverige för gärning, som helt har förövats inom riket.

Den ifrågavarande konventionsregeln har visserligen icke fått sådan utformning, att den kräver ömsesidig tillämpning mellan staterna, men det har vid konventionsförhandlingarna varit förutsatt att en jämkning av svensk lag på denna punkt borde ske. Nämnas må, att regeln har tillkommit efter svenska önskemål, närmast föranledda av ett inträffat brottsfall vari möjligheten till utlämning från Amerikas Förenta Stater till Sverige aktualiserades.

Det är emellertid icke enbart den nu väckta konventionsfrågan, som

motiverar att en jämkning av den svenska lagen bör övervägas. I samband med förarbetena till 1957 års lag har Sverige uppsagt flertalet tidigare ingångna utlämningstraktater. Man har därför att räkna med att förhandlingar om nya traktater kommer att föras i flera fall; förhandlingar har för övrigt redan inletts med några stater. Även därvid kan det befinnas önskvärt från svensk sida att söka få till stånd överenskommelser, vilka inbefattar möjlighet att få utlämning till Sverige beviljad för brott, som har förövats utomlands av svensk ämbets- eller tjänsteman mot svenskt intresse. En förutsättning för att detta skall lyckas torde i många fall bli — med hänsyn till att krav på ömsesidighet kan uppställas — att vår egen lagstiftning i princip medger utlämning för motsvarande brott.

Med hänsyn till det anförda vill jag förorda, att den nuvarande regeln i 3 § i 1957 års utlämningslag uppmjukas. Ändringen bör begränsas till att avse gärning, som helt har förövats här i riket av den som är ämbets- eller tjänsteman hos främmande stat och tillika är medborgare i samma stat, och allenast den staten bör kunna få utlämning beviljad. Jag vill framhålla, att utlämning för här i riket förövad gärning icke utgör någon principiell nyhet i vår utlämningslagstiftning. Hinder föreligger icke enligt 1957 års lag att bevilja utlämning för gärning, som delvis har förövats i Sverige, eller för här förövad gärning, som är att anse såsom delaktighet i ett utomlands begånget brott. Och enligt den särskilda lagen om utlämning till de nordiska länderna kan utlämning äga rum för gärning, som i sin helhet har begåtts inom riket.

Det kan stundom ställa sig svårt att i det enskilda fallet bedöma, huruvida den som är föremål för utlämningsframställning från främmande stat verkligen tillhör den åsyftade personkretsen. I lagtexten torde dock, liksom i den svensk-amerikanska konventionen, få begagnas uttrycket »ämbets- eller tjänsteman». Därmed torde få avses person, vilken i den främmande staten har liknande uppgifter och intar motsvarande ställning som en statens ämbets- eller tjänsteman i Sverige (jfr 25 kap. 11 § strafflagen).

Slutligen må erinras om att de i 1957 års lag givna allmänna utlämningsvillkoren givetvis begränsar möjligheterna att utlämna även i ett sådant fall, som den föreslagna lagändringen avser. I detta sammanhang torde särskilt böra uppmärksammas föreskrifterna i 10 §, enligt vilka åtal eller dom eller beslut om åtalseftergift här i riket utgör hinder mot utlämning (jfr prop. 1957: 156 s. 119 och 130).

Den nya bestämmelsen synes lämpligen böra givas formen av undantag från den i 3 § i 1957 års utlämningslag givna regeln och upptagas i paragrafen i ett nytt andra stycke.

Lagändringen torde kunna träda i kraft den 1 juli 1962.»

Enligt det till lagrådet remitterade förslaget skulle det nya andra stycket i 3 § 1957 års utlämningslag erhålla följande lydelse:

»För här i riket förövad gärning av den som är ämbets- eller tjänsteman hos främmande stat och medborgare i samma stat må, utan hinder av vad i första stycket sägs, utlämning beviljas till den staten.»

Lagrådet

Lagrådet yttrade: »Med förslaget torde vara avsett att möjliggöra utlämning av den som vid brottets begående var ämbets- eller tjänsteman och medborgare i den främmande staten. Det synes önskvärt, att lagtexten förtydligas i detta hänseende. Lagrådet hemställer, att med vissa redaktionella jämkningar i övrigt det nya stycket i 3 § erhåller följande lydelse: För gärning förövad här i riket av den som var ämbets- eller tjänsteman hos främmande stat och medborgare i samma stat må, utan hinder av vad i första stycket sägs, beviljas utlämning till den staten.»

I det genom propositionen framlagda förslaget är de av lagrådet förordade jämkningarna vidtagna.

Beträffande den i departementschefsanförandet nämnda, i Washington den 24 oktober 1961 undertecknade konventionen om utlämning mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater får utskottet hänvisa till sitt utlåtande nr 14 år 1962.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 45, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 mars 1962

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, Arvidson, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson, Alexanderson och Wikner;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Johansson, herrar Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås och Fröding.